ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ തൃതീയസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ തൃതീയസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
നിശമ്യ വാചം വദതോ മുനേഃ പുണ്യതമാം നൃപ ।
ഭൂയഃ പപ്രച്ഛ കൗരവ്യോ വാസുദേവകഥാദൃതഃ ॥ **1** ॥

വിദുര ഉവാച
സ വൈ സ്വായംഭുവഃ സമ്രാട് പ്രിയഃ പുത്രഃ സ്വയംഭുവഃ ।
പ്രതിലഭ്യ പ്രിയാം പത്നീം കിം ചകാര തതോ മുനേ ॥ **2** ॥

ചരിതം തസ്യ രാജർഷേരാദിരാജസ്യ സത്തമ ।
ബ്രൂഹി മേ ശ്രദ്ദധാനായ വിഷ്വക്സേനാശ്രയോ ഹ്യസൗ ॥ **3** ॥

ശ്രുതസ്യ പുംസാം സുചിരശ്രമസ്യ
നൻവഞ്ജസാ സൂരിഭിരീഡിതോഽർഥഃ ।
യത്തദ്ഗുണാനുശ്രവണം മുകുന്ദ -
പാദാരവിന്ദം ഹൃദയേഷു യേഷാം ॥ **4** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി ബ്രുവാണം വിദുരം വിനീതം
സഹസ്രശീർഷ്ണശ്ചരണോപധാനം ।
പ്രഹൃഷ്ടരോമാ ഭഗവത്കഥായാം
പ്രണീയമാനോ മുനിരഭ്യചഷ്ട ॥ **5** ॥

മൈത്രേയ ഉവാച
യദാ സ്വഭാര്യയാ സാകം ജാതഃ സ്വായംഭുവോ മനുഃ।
പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രണതശ്ചേദം വേദഗർഭമഭാഷത ॥ **6** ॥

ത്വമേകഃ സർവഭൂതാനാം ജൻമകൃദ് വൃത്തിദഃ പിതാ।
അഥാപി നഃ പ്രജാനാം തേ ശുശ്രൂഷാ കേന വാ ഭവേത് ॥ **7** ॥

തദ്വിധേഹി നമസ്തുഭ്യം കർമസ്വീഡ്യാത്മശക്തിഷു।
യത്കൃത്വേഹ യശോ വിഷ്വഗമുത്ര ച ഭവേദ്ഗതിഃ ॥ **8** ॥

ബ്രഹ്മോവാച
പ്രീതസ്തുഭ്യമഹം താത സ്വസ്തി സ്താദ്വാം ക്ഷിതീശ്വര।
യന്നിർവ്യലീകേന ഹൃദാ ശാധി മേത്യാത്മനാർപിതം ॥ **9** ॥

ഏതാവത്യാത്മജൈർവീര കാർയാ ഹ്യപചിതിർഗുരൗ।
ശക്ത്യാപ്രമത്തൈർഗൃഹ്യേത സാദരം ഗതമത്സരൈഃ ॥ **10** ॥

സ ത്വമസ്യാമപത്യാനി സദൃശാൻയാത്മനോ ഗുണൈഃ।
ഉത്പാദ്യ ശാസ ധർമേണ ഗാം യജ്ഞൈഃ പുരുഷം യജ ॥ **11** ॥

പരം ശുശ്രൂഷണം മഹ്യം സ്യാത്പ്രജാരക്ഷയാ നൃപ।
ഭഗവാംസ്തേ പ്രജാഭർതുർഹൃഷീകേശോഽനുതുഷ്യതി ॥ **12** ॥

യേഷാം ന തുഷ്ടോ ഭഗവാൻ യജ്ഞലിംഗോ ജനാർദനഃ।
തേഷാം ശ്രമോ ഹ്യപാർഥായ യദാത്മാ നാദൃതഃ സ്വയം ॥ **13** ॥

മനുരുവാച
ആദേശേഽഹം ഭഗവതോ വർതേയാമീവസൂദന।
സ്ഥാനം ത്വിഹാനുജാനീഹി പ്രജാനാം മമ ച പ്രഭോ ॥ **14** ॥

യദോകഃ സർവസത്ത്വാനാം മഹീ മഗ്നാ മഹാംഭസി।
അസ്യാ ഉദ്ധരണേ യത്നോ ദേവ ദേവ്യാ വിധീയതാം ॥ **15** ॥

മൈത്രേയ ഉവാച
പരമേഷ്ഠീ ത്വപാം മധ്യേ തഥാ സന്നാമവേക്ഷ്യ ഗാം।
കഥമേനാം സമുന്നേഷ്യ ഇതി ദധ്യൗ ധിയാ ചിരം ॥ **16** ॥

സൃജതോ മേ ക്ഷിതിർവാർഭിഃ പ്ലാവ്യമാനാ രസാം ഗതാ।
അഥാത്ര കിമനുഷ്ഠേയമസ്മാഭിഃ സർഗയോജിതൈഃ।
യസ്യാഹം ഹൃദയാദാസം സ ഈശോ വിദധാതു മേ ॥ **17** ॥

ഇത്യഭിധ്യായതോ നാസാവിവരാത്സഹസാനഘ।
വരാഹതോകോ നിരഗാദംഗുഷ്ഠപരിമാണകഃ ॥ **18** ॥

തസ്യാഭിപശ്യതഃ ഖസ്ഥഃ ക്ഷണേന കില ഭാരത।
ഗജമാത്രഃ പ്രവവൃധേ തദദ്ഭുതമഭൂൻമഹത് ॥ **19** ॥

മരീചിപ്രമുഖൈർവിപ്രൈഃ കുമാരൈർമനുനാ സഹ।
ദൃഷ്ട്വാ തത്സൗകരം രൂപം തർകയാമാസ ചിത്രധാ ॥ **20** ॥

കിമേതത്സൗകരവ്യാജം സത്ത്വം ദിവ്യമവസ്ഥിതം।
അഹോ ബതാശ്ചര്യമിദം നാസായാ മേ വിനിഃസൃതം ॥ **21** ॥

ദൃഷ്ടോഽംഗുഷ്ഠശിരോമാത്രഃ ക്ഷണാദ്ഗണ്ഡശിലാസമഃ।
അപി സ്വിദ്ഭഗവാനേഷ യജ്ഞോ മേ ഖേദയൻമനഃ ॥ **22** ॥

ഇതി മീമാംസതസ്തസ്യ ബ്രഹ്മണഃ സഹ സൂനുഭിഃ।
ഭഗവാൻ യജ്ഞപുരുഷോ ജഗർജാഗേന്ദ്രസന്നിഭഃ ॥ **23** ॥

ബ്രഹ്മാണം ഹർഷയാമാസ ഹരിസ്താംശ്ച ദ്വിജോത്തമാൻ।
സ്വഗർജിതേന കകുഭഃ പ്രതിസ്വനയതാ വിഭുഃ ॥ **24** ॥

നിശമ്യ തേ ഘർഘരിതം സ്വഖേദ -
ക്ഷയിഷ്ണു മായാമയസൂകരസ്യ।
ജനസ്തപഃസത്യനിവാസിനസ്തേ
ത്രിഭിഃ പവിത്രൈർമുനയോഽഗൃണൻ സ്മ ॥ **25** ॥

തേഷാം സതാം വേദവിതാനമൂർതി -
ർബ്രഹ്മാവധാര്യാത്മഗുണാനുവാദം।
വിനദ്യ ഭൂയോ വിബുധോദയായ
ഗജേന്ദ്രലീലോ ജലമാവിവേശ ॥ **26** ॥

ഉത്ക്ഷിപ്തവാലഃ ഖചരഃ കഠോരഃ
സടാ വിധുന്വൻ ഖരരോമശത്വക്।
ഖുരാഹതാഭ്രഃ സിതദംഷ്ട്ര ഈക്ഷാ -
ജ്യോതിർബഭാസേ ഭഗവാൻമഹീധ്രഃ ॥ **27** ॥

ഘ്രാണേന പൃഥ്വ്യാഃ പദവീം വിജിഘ്രൻ
ക്രോഡാപദേശഃ സ്വയമധ്വരാംഗഃ।
കരാലദംഷ്ട്രോഽപ്യകരാലദൃഗ്ഭ്യാ -
മുദ്വീക്ഷ്യ വിപ്രാൻ ഗൃണതോഽവിശത്കം ॥ **28** ॥

സ വജ്രകൂടാംഗനിപാതവേഗ -
വിശീർണകുക്ഷിഃ സ്തനയന്നുദൻവാൻ।
ഉത്സൃഷ്ടദീർഘോർമിഭുജൈരിവാർത -
ശ്ചുക്രോശ യജ്ഞേശ്വര പാഹി മേതി ॥ **29** ॥

ഖുരൈഃ ക്ഷുരപ്രൈർദരയംസ്തദാഽഽപ
ഉത്പാരപാരം ത്രിപരൂ രസായാം।
ദദർശ ഗാം തത്ര സുഷുപ്സുരഗ്രേ
യാം ജീവധാനീം സ്വയമഭ്യധത്ത ॥ **30** ॥

സ്വദംഷ്ട്രയോദ്ധൃത്യ മഹീം നിമഗ്നാം
സ ഉത്ഥിതഃ സംരുരുചേ രസായാഃ।
തത്രാപി ദൈത്യം ഗദയാഽഽപതന്തം
സുനാഭസന്ദീപിതതീവ്രമന്യുഃ ॥ **31** ॥

ജഘാന രുന്ധാനമസഹ്യവിക്രമം
സ ലീലയേഭം മൃഗരാഡിവാംഭസി।
തദ്രക്തപങ്കാങ്കിതഗണ്ഡതുണ്ഡോ
യഥാ ഗജേന്ദ്രോ ജഗതീം വിഭിന്ദൻ ॥ **32** ॥

തമാലനീലം സിതദന്തകോട്യാ
ക്ഷ്മാമുത്ക്ഷിപന്തം ഗജലീലയാംഗ।
പ്രജ്ഞായ ബദ്ധാഞ്ജലയോഽനുവാകൈ -
ർവിരിഞ്ചിമുഖ്യാ ഉപതസ്ഥുരീശം ॥ **33** ॥

ഋഷയ ഊചുഃ
ജിതം ജിതം തേഽജിത യജ്ഞഭാവന
ത്രയീം തനും സ്വാം പരിധുൻവതേ നമഃ।
യദ്രോമഗർതേഷു നിലിൽയുരധ്വരാ -
സ്തസ്മൈ നമഃ കാരണസൂകരായ തേ ॥ **34** ॥

രൂപം തവൈതന്നനു ദുഷ്കൃതാത്മനാം
ദുർദർശനം ദേവ യദധ്വരാത്മകം।
ഛന്ദാംസി യസ്യ ത്വചി ബർഹിരോമ -
സ്വാജ്യം ദൃശി ത്വംഘ്രിഷു ചാതുർഹോത്രം ॥ **35** ॥

സ്രുക്തുണ്ഡ ആസീത്സ്രുവ ഈശ നാസയോ -
രിഡോദരേ ചമസാഃ കർണരന്ധ്രേ।

പ്രാശിത്രമാസ്യേ ഗ്രസനേ ഗ്രഹാസ്തു തേ
യച്ചർവണം തേ ഭഗവന്നഗ്നിഹോത്രം ॥ **36** ॥

ദീക്ഷാനുജൻമോപസദഃ ശിരോധരം
ത്വം പ്രായണീയോദയനീയദംഷ്ട്രഃ ।
ജിഹ്വാ പ്രവർഗ്യസ്തവ ശീർഷകം ക്രതോഃ
സഭ്യാവസഥ്യം ചിതയോഽസവോ ഹി തേ ॥ **37** ॥

സോമസ്തു രേതഃ സവനാൻയവസ്ഥിതിഃ
സംസ്ഥാ വിഭേദാസ്തവ ദേവ ധാതവഃ ।
സത്രാണി സർവാണി ശരീരസന്ധി -
സ്ത്വം സർവയജ്ഞക്രതുരിഷ്ടിബന്ധനഃ ॥ **38** ॥

നമോ നമസ്തേഽഖിലമന്ത്രദേവതാ -
ദ്രവ്യായ സർവക്രതവേ ക്രിയാത്മനേ ।
വൈരാഗ്യഭക്ത്യാത്മജയാനുഭാവിത -
ജ്ഞാനായ വിദ്യാഗുരവേ നമോ നമഃ ॥ **39** ॥

ദംഷ്ട്രാഗ്രകോട്യാ ഭഗവംസ്ത്വയാ ധൃതാ
വിരാജതേ ഭൂധര ഭൂഃ സഭൂധരാ ।
യഥാ വനാന്നിഃസരതോ ദതാ ധൃതാ
മതംഗജേന്ദ്രസ്യ സപത്രപദ്മിനീ ॥ **40** ॥

ത്രയീമയം രൂപമിദം ച സൗകരം
ഭൂമണ്ഡലേനാഥ ദതാ ധൃതേന തേ ।
ചകാസ്തി ശൃംഗോഢഘനേന ഭൂയസാ
കുലാചലേന്ദ്രസ്യ യഥൈവ വിഭ്രമഃ ॥ **41** ॥

സംസ്ഥാപയൈനാം ജഗതാം സതസ്ഥുഷാം
ലോകായ പത്നീമസി മാതരം പിതാ ।

വിധേമ ചാസ്യൈ നമസാ സഹ ത്വയാ
യസ്യാം സ്വതേജോഽഗ്നിമിവാരണാവധാഃ ॥ **42** ॥

കഃ ശ്രദ്ദധീതാന്യതമസ്തവ പ്രഭോ
രസാം ഗതായാ ഭുവ ഉദ്വിബർഹണം।
ന വിസ്മയോഽസൗ ത്വയി വിശ്വവിസ്മയേ
യോ മായയേദം സസൃജേഽതിവിസ്മയം ॥ **43** ॥

വിധുൻവതാ വേദമയം നിജം വപു -
ർജനസ്തപഃസത്യനിവാസിനോ വയം।
സടാശിഖോദ്ധൂതശിവാംബുബിന്ദുഭി -
ർവിമൃജ്യമാനാ ഭൃശമീശ പാവിതാഃ ॥ **44** ॥

സ വൈ ബത ഭ്രഷ്ടമതിസ്തവൈഷ തേ
യഃ കർമണാം പാരമപാരകർമണഃ।
യദ്യോഗമായാഗുണയോഗമോഹിതം
വിശ്വം സമസ്തം ഭഗവൻ വിധേഹി ശം ॥ **45** ॥

മൈത്രേയ ഉവാച
ഇത്യുപസ്ഥീയമാനസ്തൈർമുനിഭിർബ്രഹ്മവാദിഭിഃ।
സലിലേ സ്വഖുരാക്രാന്ത ഉപാധത്താവിതാവനിം ॥ **46** ॥

സ ഇത്ഥം ഭഗവാനുർവീം വിഷ്വക്സേനഃ പ്രജാപതിഃ।
രസായാ ലീലയോന്നീതാമപ്സു ൻയസ്യ യയൗ ഹരിഃ ॥ **47** ॥

യ ഏവമേതാം ഹരിമേധസോ ഹരേഃ
കഥാം സുഭദ്രാം കഥനീയമായിനഃ।
ശൃൺവീത ഭക്ത്യാ ശ്രവയേത വോശതീം
ജനാർദനോഽസ്യാശു ഹൃദി പ്രസീദതി ॥ **48** ॥

തസ്മിൻ പ്രസന്നേ സകലാശിഷാം പ്രഭൗ
കിം ദുർലഭം താഭിരലം ലവാത്മഭിഃ।
അനന്യദൃഷ്ട്യാ ഭജതാം ഗുഹാശയഃ
സ്വയം വിധത്തേ സ്വഗതിം പരഃ പരാം ॥ **49** ॥

കോ നാമ ലോകേ പുരുഷാർഥസാരവിത്
പുരാകഥാനാം ഭഗവത്കഥാസുധാം।
ആപീയ കർണാഞ്ജലിഭിർഭവാപഹാ -
മഹോ വിരജ്യേത വിനാ നരേതരം ॥ **50** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
തൃതീയസ്കന്ധേ വരാഹപ്രാദുർഭാവാനുവർണനേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥